

Daniyel kitobi — O‘n sakkizinchi son

Soat

Jeff Pippenger

2023-12-13

Vahiy shuni aniq ko‘rsatadiki, Doniyor kitobining uchinchi bobi Amerika Qo‘shma Shtatlaridagi yakshanba qonunini ifodalaydi. Ishayo kitobining yigirma uchinchi bobida yer yuzining shohlari bilan zino qiladigan Tir fohishasi — yer yuzining shohlari bilan zino qiladigan Vahiy kitobidagi fohishadir. Vahiy kitobining o‘n yettinchi bobida esa o‘sha fohishaning peshonasiga “Buyuk Bobil” deb yozilgan.

Ayol binafsha va qirmizi ranglarga burkangan, oltin, qimmatbaho toshlar va marvaridlar bilan bezangan edi; uning qo‘lida zino-sig‘inishi jirkanchliklari va nopokliklari bilan to‘la oltin kosasi bor edi. Uning peshonasiga bir nom yozilgan edi: SIR, BUYUK BOBIL, FOHISHALAR VA YER YUZIDAGI JIRKANCHLIK LARNING ONASI. Vahiy 17:4, 5.

1950 yildan oldin inglizcha lug‘atlar ushbu ikki oyatda tasvirlangan ayolni Rim-katolik cherkovi deb to‘g‘ri aniqlagan edi. Butun dunyo, Zulmat asrlaridan keyin, 538 yildan 1798 yilgacha amalga oshirilgan katolik ta‘qiblaridan so‘ng, Rim cherkovi yer yuzining shohlari bilan zino qiladigan fohisha ekanini bilardi. Mustaqillik Deklaratsiyasi katoliklik hukmronligini, shuningdek fohisha bilan nopok munosabatlar o‘rnatgan yer yuzidagi shohlar hukmronligini rad etish uchun tuzilgan edi. Ishayo kitobining yigirma uchinchi bobi fohishaning unutilishini ko‘rsatadi. Siz Vahiy kitobining o‘n yettinchi bobidagi fohisha ta‘rifini hech bir zamonaviy qidiruv tizimida katolik cherkovi sifatida topa olmaysiz, chunki Xudoning Kalomi hech qachon muvaffaqiyatsizlikka uchramaydi, va Xudoning Kalomi uning unutilishini aytadi.

Va o‘sha kunda shunday bo‘ladiki, Tir bir podshohning kunlari kabi yetmish yil unutiladi; yetmish yilning oxirida esa Tir fohisha kabi qo‘shiq aytadi. Arfani ol, shaharni aylanib chiq, ey unutilgan fohisha; yoqimli kuylar chal, ko‘p qo‘shiqlar ayt, toki seni eslasinlar. Va yetmish yilning oxiridan keyin shunday bo‘ladiki, Egamiz Tirni yo‘qlab keladi, va u o‘z ish haqiga qaytadi hamda yer yuzidagi barcha dunyo shohlilari bilan fohishalik qiladi. Uning savdosi va ish haqi esa Egamizga muqaddaslik bo‘ladi: u xazinaga yig‘ilmaydi ham, saqlab qo‘yilmaydi ham; chunki uning savdosi Egamiz huzurida yashovchilar uchun to‘yib yeyishga va bardavom kiyimga bo‘ladi. Ishayo 23:15–18.

Xudoning Kalomi hech qachon muvaffaqiyatsizlikka uchramaydi, va 1798 yildan beri fohisha unutilgan edi, ammo oxirgi kunlarda u esga olinadi. U Xudoning yettinchi kun — Shabbatiga hujum qilinganda esga olinadi; holbuki O‘n Amr ichida aynan shu amr doimo esda tutilishi lozim bo‘lgan yagona amr edi. U arfisini olib, shahar bo‘ylab kezib, yoqimli navolar va ko‘p qo‘shiqlar aytganda esga olinadi. U o‘z qo‘shiqlarini yetmish yilning oxirida kuylaydi; bu esa bir podshohning kunlaridir. Doniyorning ikkinchi bobiga ko‘ra, podshoh — saltanatdir.

Inson bolalari qayerda yashamasin, dala hayvonlari va osmon qushlarini U sening qo‘lingga topshirdi va ularning barchasi ustidan seni hokim qildi. Sen o‘sha oltin boshsan. Doniyor 2:38.

“Bosh” ham, “shoh” ham saltanatning timsollaridir. “Bir shohning kunlari” bilan ifodalangan saltanat — Amerika Qo‘shma Shtatlaridir. Amerika Qo‘shma Shtatlari 1798 yilda Bobil fohishasiga o‘ldiruvchi jarohat yetkazilgan paytda yer hayvoni sifatida o‘zining bashoratli hukmronligini boshladi. U Yakshanba qonunigacha Muqaddas Kitob bashoratining oltinchi saltanati bo‘lib qoladi. Haqiqatda yetmish yil hukm surgan Muqaddas Kitob bashoratidagi so‘zma-so‘z saltanat Bobil edi.

Mana, Men shimoldagi barcha qavmlarni, — deydi Egamiz, — va Bobil shohi Mening qulim Navuxadnazarni yuborib olib kelaman; ularni bu yurtga, uning aholisiga va atrofdagi barcha bu xalqlarga qarshi olib kelaman; Men ularni tamoman qirib tashlayman va ularni dahshat, masxara va abadulabad xarobalikka aylantiraman. Bundan tashqari, Men ulardan shodlik ovozi va quvonch ovozi, kuyovning ovozi va kelinning ovozi, tegirmon toshlarining shovqini va chiroq nurini olib qo‘yaman. Va butun bu yurt vayronalik va dahshatga aylanadi; bu xalqlar esa Bobil shohiga yetmish yil xizmat qiladilar. Shunday bo‘ladiki, yetmish yil to‘lgach, Men Bobil shohini va o‘sha xalqni, — deydi Egamiz, — ularning gunohi uchun, shuningdek Xaldeylar yurtini jazolayman va uni abadulabad xarobalikka aylantiraman. Yeremiya 25:9–12.

Haqiqiy Bobil yetmish yil hukmronlik qildi; bu oxirgi kunlardagi yetmish ramziy yil davomida hukmronlik qiladigan shohlikning timsoli edi. Bobil shohi Navuxadnazar Yahudoga uch marta hujum qildi. Birinchi hujum Yohayiqimga qarshi bo‘ldi va o‘shanda Yeremiyoning yetmish yil haqidagi bashorati boshlandi. Bu Belshazarning o‘limi bilan yakunlandi; o‘shanda Xudo “Bobil shohini” jazoladi, xuddi yetmish yilning boshida shoh Yohayiqimni jazolaganidek. Bashoratli shohlik “bir shohning kunlari” (bir shohlik) sifatida “yetmish yil” deb tasvirlangan bo‘lib, u Bobil edi; Tir fohishasi unutilgan davrda yetmish ramziy yil davomida hukmronlik qiladigan Muqaddas Kitob bashoratidagi shohlik esa Vahiy kitobining o‘n uchinchi bobidagi yer maxluqidir. Muqaddas Kitob bashoratining beshinchi shohligidan oltinchi shohligiga 1798-yildagi o‘tish Vahiy kitobining o‘n uchinchi bobida Yuhanno tasvirlayotgan haqiqatning bir qismidir.

Va men dengiz qumi ustida turdim va dengizdan chiqib kelayotgan bir hayvonni ko‘rdim; uning yetti boshi va o‘n shoxi bor edi, shoxlari ustida o‘nta toj, boshlarida esa kufr nomi bor edi.... So‘ng men yerdan chiqib kelayotgan boshqa bir hayvonni ko‘rdim; uning qo‘zichoqnigiga o‘xshash ikki shoxi bor edi, va u ajdahodek gapirar edi. Vahiy 13:1, 11.

Yuhanno Vahiy kitobining o‘n uchinchi bobida qirg‘oq bo‘yida turgan joy 1798-yilni anglatadi.

“Papalik o‘z qudratidan mahrum etilib, ta‘qibni to‘xtatishga majbur bo‘lgan paytda, Yuhanno ajdahoning ovozi takrorlash va o‘sha shafqatsiz hamda kufroniy ishni davom ettirish uchun ko‘tarilayotgan yangi bir hokimiyatni ko‘rdi. Bu hokimiyat — jamoatga va Xudoning qonuniga qarshi urush olib boradigan so‘nggi kuch — qo‘zichoqnigiga o‘xshash shoxlarga ega bir mahluq orqali ifodalanadi. Undan oldingi mahluqlar dengizdan ko‘tarilgan edi; ammo bu biri yerdan chiqdi, bu esa u ramz qilgan xalqning — Amerika Qo‘shma Shtatlarining — tinch yo‘l bilan yuksalganini bildiradi.” Signs of the Times, February 8, 1910.

Dengizdan chiqqan mahluq quruqlikdagi mahluqdan dengiz qumi orqali ajratilgan edi. Muqaddas Kitob bashoratidagi beshinchi shohlik 1798-yilda (dengiz qirg'og'ida) o'tgan tarixni ifodalagan, oltinchi shohlik esa kelajak tarix edi. Millerchilar bu haqiqatni ko'rmagan edilar. William Millerga butparastlikning ajdaho qudrati va uning keyingi shohlik bilan, ya'ni katolitsizm mahluqi sifatida ifodalangan shohlik bilan munosabati haqida tushuncha berilgan edi. Vahiy kitobining o'n uchinchi bobi soxta payg'ambar haqidagi voqeani ochib beradi; u dunyoni Armageddonga olib boradigan uch kuchning uchinchisidir. Voqea 1798-yilning dengiz qirg'og'ida boshlanadi.

Amerika Qo'shma Shtatlari o'z tarixini qo'zining ramziyligi bilan boshlaydi, ammo o'z tarixini ajdaho kabi so'zlab yakunlaydi. Yer maxluqining hukmronligidagi ramziy yetmish yil tarixi Vahiyning o'n uchinchi bobidagi bir oyatda ifodalangan, chunki o'sha oyat bir jumlaning o'zida yer maxluqining ham boshlanishini, ham yakunini aniqlab beradi.

Va men yer yuzidan chiqib kelayotgan boshqa bir yirtqich hayvonni ko'rdim; uning qo'zichoqnigiga o'xshash ikki shoxi bor edi, va u ajdaho kabi so'zlar edi. Vahiy 13:11.

Amerika Qo'shma Shtatlari ajdarho kabi so'zlaganda, u yakshanba qonunini chiqaradi. U yakshanba ibodatini majburiy tarzda joriy etishni amalga oshirishidan oldin, protestantizmning murtad cherkovlari birlashib, yirtqichning suratini barpo etar ekanlar, murtad hukumat ustidan siyosiy nazoratni qo'lga oladilar. Ilhom Nebukadnetsarning oltin suratni bag'ishlash marosimi yakshanba qonunini ifodalayotganini aniqlab ko'rsatganida (va buni qayta-qayta qiladi), yer yirtqichining ramziy yetmish yilining oxirini belgilamoqda. Doniyor kitobining birinchi bobidan uchinchi bobigacha bo'lgan qismlari Vahiy kitobining o'n to'rtinchi bobidagi uch farishtaning xabarlarini ifodalaydi. Uchinchi farishta yakshanba qonuni paytida tirik haqiqatga aylanadi.

Vahiyiy ma'noda, Doniyor kitobining birinchi bobidan uchinchi bobigacha bo'lgan boblar Vahiy o'n uchinchi bobdagi yer maxluqining ramziy yetmish yilini ifodalaydi. Birinchi bobda tasvirlangan taom sinovi va Yehoyoqimning ramziyligi shuni ko'rsatadiki, vahiyiy ma'noda birinchi bob uchinchi farishta tarixida birinchi farishtaning quvvatlantirilishidan — yo 1840-yil 11-avgustda, yo 2001-yil 11-sentyabrda — boshlanadi.

Bobilon yetmish yil hukmronlik qilgan xalqdir va bu yillar Amerika Qo'shma Shtatlari tarixini ifodalaydi. Bobilning yetmish yili Navuxadnazar oltin haykalni bag'ishlaganidan ancha keyingina yakunlangan, biroq bashoratli ma'noda Ishayo yigirma uchinchi bobda qo'llagan ramziy yetmish yil Doniyorning uchinchi bobida nihoyasiga yetadi. Navuxadnazar bag'ishlash marosimi uchun orkestriga musiqa chaldirganda, yirtqichning tamg'asi majburan joriy etiladi, va o'sha paytda Tir va Bobil fohishasi yer yuzining shohlariga o'z qo'shiqlarini ayta boshlaydi, murtad Isroil esa ta'zim qilib raqsga tushadi.

Shoh Navuxadnazar balandligi oltmish tirsak, eni olti tirsak bo'lgan oltin haykal yasadi; uni Bobil viloyatidagi Dura tekisligida o'rnatdi. So'ng shoh Navuxadnazar o'zi o'rnatgan haykalning bag'ishlanish marosimiga kelishlari uchun satraplarni, hokimlarni, lashkarboshilarni, qozilarni, xazinadorlarni, maslahatchilarni, noiblarni va viloyatlarning barcha amaldorlarini to'plashga odam yubordi. Shunda satraplar, hokimlar, lashkarboshilar, qozilar, xazinadorlar, maslahatchilar, noiblar va viloyatlarning barcha amaldorlari shoh

Navuxadnazar oʻrnatgan haykalning bagʻishlanish marosimi uchun yigʻildilar; va ular Navuxadnazar oʻrnatgan haykal oldida turdilar. Soʻng jarchi baland ovoz bilan shunday hayqirdi: “Ey xalqlar, elatlar va tillar, sizlarga buyuriladi: karnay, nay, chang, surnay, zabur, dulcimer va har xil musiqa sadolarini eshitgan zahotingiz, shoh Navuxadnazar oʻrnatgan oltin haykalga yiqilib sajda qilinglar. Kim yiqilib sajda qilmasa, oʻsha zahoti lovullab yongan oʻchoqning ichiga tashlanadi”. Shuning uchun oʻsha paytda, barcha xalqlar karnay, nay, chang, surnay, zabur va har xil musiqa sadolarini eshitganlarida, barcha xalqlar, elatlar va tillar shoh Navuxadnazar oʻrnatgan oltin haykalga yiqilib sajda qildilar. Doniyor 3:1–7.

Oʻsha “vaqt”da, yoki oʻsha ayni “soat”da — yaʼni Qoʻshma Shtatlardagi yakshanba qonuni vaqtida — oltin tasvirga sajda qilishdan bosh tortgan har qanday kishi “yonib turgan olovli pechning ichiga tashlanadi.” Eski Ahdda “soat” deb tarjima qilingan soʻzni oʻz ichiga olgan yagona kitob — Doniyor kitobidir. Uchinchi bobda “soat” soʻzi maxluqning tamgʻasi kelishini bildiradi. “Soat” soʻzi, shuningdek, toʻrtinchi bobda birinchi farishtaning xabarini ham ifodalaydi, chunki u yerda u Xudoning hukmining kelayotgan “soati” haqida Navuxodonosorga berilgan ogohlantirishni ramziy tarzda bildiradi.

Shunda ismi Beltashassar boʻlgan Doniyor bir soat davomida hayratdan qotib qoldi, va uning oʻy-fikrlari uni bezovta qildi. Shoh gapirib dedi: «Ey Beltashassar, tush ham, uning taʼbiri ham seni bezovta qilmasin». Beltashassar javob berib dedi: «Hazratim, bu tush sizdan nafratlanadiganlarga, uning taʼbiri esa dushmanlaringizga boʻlsin». Doniyor 4:19.

Doniyor Navoʻxodonosorga keyinchalik u rad etgan Xudoning yaqinlashib kelayotgan hukm soati haqidagi ogohlantirishni taqdim etdi. Toʻrtinchi bobdagi “soat”, bobda yana qoʻllanilganda, hukm yetib kelgan “soat”ni ifodalaydi. Millerchilar tarixida toʻrtinchi bobdagi birinchi “soat” 1798-yilda birinchi farishtaning kelishini ifodalaydi. Bu xabar 1844-yil 22-oktabrda tergov hukmi boshlanganda bajo keltirildi. Toʻrtinchi bobdagi “soat” avval yaqinlashib kelayotgan hukm haqidagi xabarning ramzi boʻlib, soʻng hukm yetib kelganining ramzi sifatida qoʻllanadi. “Soat” soʻzining birinchi qoʻllanilishi 1798-yilni va birinchi farishtaning kelishini ifodalaydi, ikkinchi qoʻllanilishi esa 1844-yil 22-oktabrni va uchinchi farishtaning kelishini ifodalaydi.

Oʻsha soatning oʻzida bu narsa Navuxadnazar ustida bajo boʻldi: u odamlar orasidan haydab chiqarildi, hoʻkizlar singari oʻt yedi, tanasi osmon shudringi bilan hoʻllandi, oxiri sochlari burgut patlaridek oʻsib ketdi, tirnoqlari esa qush changallaridek boʻldi. Daniel 4:33.

Shunday qilib, toʻrtinchi bobdagi “soat” Isroilning shimoliy (miloddan avvalgi 723-yilda boshlangan) va janubiy (miloddan avvalgi 677-yilda boshlangan) shohliklari ustiga tushgan “yetti vaqt”ning ikki laʼnatining yakun nuqtalari boʻlgan 1798 va 1844-yillarning har ikkisinining ham ramzidir. Tarqalish va qullikning ikki ming besh yuz yigirma yilini ifodalovchi bu ikki laʼnat Xudoning murtad xalqiga qarshi birinchi va oxirgi gʻazabining ijro etilishini ifodalaydi. Ularning ikkalasi ham Xudoning hukmi bilan boshlangan, va ularning tegishli yakunlari Xudoning yaqinlashib kelayotgan tergov hukmining ogohlantiruvchi xabari yoki tergov hukmining yetib kelishini ifodalaydi. “Yetti vaqt”ning ikki hukmining yakuni orqali ifodalangan bu hukmlarning har ikkalasi ham Doniyorning toʻrtinchi bobida “soat” soʻzi bilan ifodalangan.

Milleritlar tarixida “soat” 1798-yildagi oxirzamon davrida harakatning boshlanishini anglatadi, o’shanda birinchi farishta kelgan edi; to’rtinchi bobdagi ikkinchi “soat” esa 1844-yil 22-oktabrda uchinchi farishta kelgan paytda harakatning yakunini ifodalaydi. Birinchi farishtaning Millerit harakati uchinchi farishtaning harakatida takrorlanadi; shu bois to’rtinchi bobdagi “soat”ning ikki qo’llanilishi ham 1989-yilda oxirzamonni, shuningdek yaqinlashib kelayotgan Yakshanba qonunini ham belgilaydi. Birinchi farishtaning Millerit harakati tergov hukmining ochilishini e’lon qilgan edi, uchinchi farishtaning harakati esa Xudoning ijro etuvchi hukmining ochilishini e’lon qiladi; bu hukm bosqichma-bosqichdir, Yakshanba qonunidan boshlanib, Masihning Ikkinchi Kelishigacha davom etadi va tobora kuchayib boradi.

Biz Doniyor kitobining uchinchi bobini o’rganishni davom ettiramiz va “soat” so’zini ko’rib chiqishimizni keyingi maqolada yakunlaymiz.

Mana, Men sizlarni bo’rilar orasiga qo’ylar kabi yubormoqdaman; shuning uchun ilonlar kabi dono, kaphtarlar kabi beozor bo’linglar. Ammo odamlardan ehtiyot bo’linglar; chunki ular sizlarni mahkamalarga topshiradilar va o’z sinagogalarida qamchilaydilar; hamda Men tufayli hokimlar va podshohlar oldiga olib borilasizlar, ularga va g’ayriyahudiylarga qarshi guvohlik bo’lishi uchun. Ammo sizlarni topshirganlarida, qanday yoki nima so’zlashingiz haqida qayg’urmanglar; chunki o’sha soatda nima so’zlashingiz kerak bo’lsa, sizlarga beriladi. Zero so’zlayotgan sizlar emassizlar, balki ichingizda so’zlayotgan Otangizning Ruhidir. Aka ukani o’limga topshiradi, ota esa farzandini; farzandlar ota-onalariga qarshi bosh ko’tarib, ularni o’ldirtiradilar. Mening nomim tufayli hamma sizlardan nafratlanadi; ammo oxirigacha sabr qilgan najot topadi. Ammo sizlarni bu shaharda quvg’in qilsalar, boshqasiga qochinglar; chunki sizlarga chinini aytaman: Inson O’g’li kelgunicha, Isroil shaharlarini aylanib chiqishga ulgurmay qolasizlar. Shogird o’z ustozidan yuqori emas, qul ham o’z xo’jayinidan yuqori emas. Shogird uchun o’z ustozidek bo’lishi, qul uchun esa o’z xo’jayinidek bo’lishi kifoyadir. Agar uy egasini Beelzebub deb atagan bo’lsalar, uning xonadonidagilarni bundan ham ortiqroq shunday ataydilar. Shuning uchun ulardan qo’rqmanglar; chunki ochilmay qoladigan hech qanday yopiq narsa yo’q, va bilinmay qoladigan hech qanday yashirin narsa yo’q. Sizlarga zulmatda aytganimni yorug’likda so’zlanglar; qulog’ingizga pichirlab aytilganini tomlar ustida va’z qilinglar. Badanni o’ldirib, jonni o’ldira olmaydiganlardan qo’rqmanglar; aksincha, jonni ham, badanni ham do’zaxda halok qila oladigandan qo’rqinglar. Matto 10:16–28.